

Du – dim angen ei newid

Coch – angen ei ddiweddar (dyma oedd yn adroddiad Medi)

GWYRDD – wedi ei ddiweddar ond angen ei gyfieithu

Cynigion Gwella Adroddiadau Archwilwyr Allanol

Allwedd i'r casgliadau –

1. **Gwaith paratoadol** – cynnal trafodaethau er mwyn penderfynu sut i ymateb i'r argymhellion a chynllunio os/sut i'w gweithredu.
2. **Ar waith** – cytundeb neu gynllun gweithredu yn ei le er mwyn ymateb i'r argymhellion a gwaith wedi dechrau.
3. **Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus** - cynllun gweithredu i ymateb i'r argymhellion yn cael ei wireddu ond gellir dadlau na wnaiff y gwaith o gyflawni'r argymhellion byth orffen am ei fod yn waith parhaus.
4. **Wedi ei gwblhau - argymhellion wedi eu gwireddu.**

RHAN 1 – Adroddiadau lleol neu ranbarthol sy'n asesu gwaith Cyngor Gwynedd

1. Cyngor Gwynedd - System Gwybodaeth Adnoddau Dynol

Adroddiad lleol i Wynedd gyhoeddwyd Tachwedd 2018

Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

- (i) Sefydlu rhaglen gwireddu buddion ffurfiol er mwyn gallu gwerthuso nodau'r prosiect datblygu yn briodol.

1. Adolygu opsiynau technoleg o fewn y prosiect:

- (i) Gwella mynediad i alluogi mwy o staff (er enghraifft y rhai sydd wedi'u lleoli'n anghysbell) i ymgysylltu â'r system.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Mae'r rhaglen waith gweddilliol bellach yn ffurfio rhan o gynllun gweithredu Cynllun Digidol y Cyngor. Mae cynnydd da wedi ei wneud yn ddiweddar i gwblhau modiwlau allweddol a rhagwelir y bydd y modiwlau blaenoriaeth i gyd yn weithredol yn 2024. Bydd y gwaith o ddatblygu sgiliau digidol y gweithlu yn fater parhaus a fydd yn ffurfio rhan o Strategaeth Dysgu a Datblygu'r Gweithlu'r Cyngor.

Casgliad

Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus

2. Y defnydd o ddata gan Lywodraeth Leol: Cyngor Gwynedd

Adroddiad lleol i Wynedd gan Archwilio Cymru gyhoeddwyd Ionawr 2019
Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

Mae angen i'r Awdurdod ddatblygu dull mwy unedig a chorfforaethol o ddefnyddio data. Felly, mae newid mewn diwylliant ac arweinyddiaeth gryfach mewn perthynas â data yn hanfodol yng Ngwynedd, a bydd yn cefnogi'r gwaith o greu amgylchedd sy'n trin data fel adnodd allweddol. Bydd hyn yn helpu i ymestyn manteision gwneud penderfyniadau dan arweiniad data i bob maes gwasanaeth, yn ogystal â helpu i wella tryloywder a democratiaeth.

Bydd diweddarau'r protocolau rhannu data a darparu sesiynau hyfforddi diweddarau, sy'n canolbwyntio ar yr hyn y gall pobl ei wneud yn hytrach na'r hyn na allant ei wneud, yn helpu i sicrhau y bydd rheolwyr y gwasanaeth yn gwybod yr hyn y gallant ei rannu ac ar ba adegau y gallant wneud hynny, ac, felly, yn helpu i osgoi unrhyw achos o ochel rhag risgiau diangen ac anghymesur mewn perthynas â rhannu data.

Dylai'r Awdurdod adeiladu ar y gwaith a wneir gan ei uned ymchwil a dadansoddeg er mwyn adolygu ystod ac ansawdd yr wybodaeth sy'n ofynnol gan benderfynwyr, ynghyd â'r fformat ar gyfer cyflwyno'r wybodaeth honno. Bydd hyn yn galluogi'r Awdurdod i bennu safonau o ran adrodd ar ddata er mwyn sicrhau bod y data a gyflwynir i'r uwch-swyddog a'r Aelodau Etholedig yn hygyrch, yn hawdd eu deall, ac yn cefnogi'r penderfynwyr i gyflawni eu cyfrifoldebau mewn modd sydd mor effeithiol â phosibl.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Cafodd yr adroddiad a'r argymhellion gwella eu trafod yn y Panel Gweithredol Llywodraethu Gwybodaeth, a'r mater wedi'i gynnwys yng Nghofrestr Risg y Cyngor (Iefel Llywodraethu): "Methu uchafu potensial gwybodaeth wrth gefnogi busnes y Cyngor a methu bodloni gofynion statudol". Ymhellach ac fel rhan o'r Cynllun Digidol newydd sydd wedi ei gymeradwyo gan y Cabinet ym mis Hydref, 2023, mae Is Grwp Data wedi ei sefydlu er mwyn mynd i'r afael a'r maes yma gyda cynrychiolaeth o pob adran yn cyfrannu at wireddu rhaglen waith uchelgeisiol i wella'r defnydd o data.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Mae'r Cyngor bellach wedi cymeradwyo Cynllun Digidol newydd ar gyfer 2023-2028 ac mae'r maes data a'r defnydd ohono yn derbyn sylw fel rhan o'r cynllun gweithredu.

Casgliad

Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus

Amserlen

Bydd cynllun gweithredu manwl yn ffurfio rhan o Strategaeth Digidol y Cyngor 2023 – 2028 ond bydd cerrig milltir penodol mewn lle ar gyfer pob blwyddyn gyllidol o fewn y cyfnod hynny.

3. Cyngor Gwynedd – Adolygiad o Reoli Perfformiad

Adroddiad lleol i Wynedd gan Archwilio Cymru gyhoeddwyd yn Chwefror 2022
Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

Awgrym 1

Mae'n rhaid i'r Cyngor sicrhau bod ganddo ystod o fesurau defnyddiol ar gyfer yr holl adrannau a swyddogaethau. Mae angen iddo roi sylw arbennig i'r canlynol:

- sicrhau bod yr holl wasanaethau, yn nodi mesurau perfformiad priodol wedi'u saernio'n dda (SMART) sy'n adlewyrchu pwrpas y gwasanaeth;
- gwneud pwrpas y gwasanaeth a nodwyd mewn cyfarfodydd herio perfformiad yn gydnaws â'r pwrpas yn y cynlluniau gwasanaeth adrannol yng Nghynllun y Cyngor;
- ymgorffori gwybodaeth uchelgais/safon gwasanaeth/darged a thueddiadau i roi darlun clir i'r Cyngor o uchelgais y Cyngor a'i gynnydd tuag at ei gyflawni; a
- sicrhau bod trefniadau rheoli perfformiad yn ddigon ystwyth i ymateb i heriau newydd a wynebir gan wasanaethau, fel y problemau gweithlu sylweddol presennol a wynebir gan rai gwasanaethau, drwy weithredu mesurau penodol.

Awgrym 2

Mae angen i'r Cyngor wella ei adroddiadau perfformiad er mwyn cynorthwyo eglurdeb drwy:

- ehangu'r defnydd o offer gweledol fel codau lliw i alluogi'r darllenydd i ganolbwyntio'n gyflym ar y materion allweddol drwy dynnu sylw at feysydd lle mae perfformiad ar y trywydd iawn neu'n peri pryder;
- sicrhau bod adroddiadau'n gytbwys ac yn rhoi darlun cyflawn, gonest a chytbwys o'r modd y mae'r Cyngor yn perfformio sy'n amlgu lle mae angen gwella er mwyn sicrhau canlyniadau diriaethol;
- sicrhau bod dangosfwrdd (neu atodiad mesurau) cyfredol yn cael ei gynhyrchu gan bob gwasanaeth a'i gyflwyno ym mhob cyfarfod rheoli perfformiad;
- cyhoeddi adroddiad perfformiad/cerdyn sgorio corfforaethol sy'n adrodd ar bob mesur allweddol mewn un ddogfen hygyrch.

Awgrym 3

Mae angen i'r Cyngor wella'r broses o integreiddio wybodaeth perfformiad ac ariannol drwy:

- ddefnyddio'r galw gwirioneddol am wasanaethau yn hytrach na demograffeg fel y sylfaen ar gyfer gosod cyllidebau sydd yn ymateb i alw;
- cyfleu patrwm y galw gwirioneddol o'i gymharu â thybiaethau cynllunio a ddefnyddir i osod y gyllideb sy'n galluogi gwell dealltwriaeth o'r pwysau adnoddau presennol ar wasanaethau;
- cyfuno gwybodaeth am berfformiad â gwybodaeth ariannol i gyflwyno darlun cyfannol ac unedig o sefyllfa adnoddau gwasanaethau;
- cyfuno gwybodaeth perfformiad ac ariannol i rhoi sicrwydd y gellir gwireddu cynlluniau arbedion a gyflwynir dros y tymor canolig;
- sicrhau ei hun bod cyllidebau sy'n cael eu harwain gan alw yn cael eu gosod ar lefel sy'n ddigonol i roi adnoddau i'r galw presennol a wynebir gan wasanaethau; a

- phan fydd y Cyngor yn sicr bod y cyllidebau ar gyfer gwasanaethau allweddol sy'n cael eu harwain gan alw yn cael eu gosod ar y lefel gywir, datblygu offer fel cyllid dros dro i gydnabod ac ymdopi â chynnydd yn y galw mewn cyllidebau cyfnewidiol.

Awgrym 4

Dylai'r Cyngor gryfhau ei drefniadau rheoli perfformiad drwy wneud y canlynol:

- cyfathrebu'n rheolaidd y newidiadau yn y fframwaith rheoli perfformiad gyda swyddogion ac aelodau'r Cyngor ;
- sicrhau bod swyddogion ac aelodau'r Cyngor yn cael cymorth a hyfforddiant priodol fel y gallent gyflawni eu priod swyddogaethau'n effeithiol;
- adolygu'r trefniadau cefnogi ar gyfer y fframwaith rheoli perfformiad;
- sicrhau bod yr

holl adrannau'n ymgorffori'n effeithiol y defnydd o'r gofrestr risg yn y cylch rheoli perfformiad;

- ymgorffori dull "Un Gwynedd" a fydd yn agor sianeli deialog i alluogi dysgu corfforaethol a dileu yn gyflym achosion lle mae galw yn sgil methiant mewn un adran yn cynyddu'r galw am wasanaethau mewn un arall;
- ymgysylltu â defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid i ddeall gwir achos perfformiad gwael ac ymddygiad anfwriadol; a
- chyflwyno cerrig milltir a nodi perchnogion prosiectau i dracio cynnydd a sicrhau atebolrwydd am gyflawni prosiectau sy'n ymestyn dros sawl blwyddyn.

Awgrym 5

Mae angen i'r Cyngor ymgorffori ystyriaeth o egwyddor datblygu cynaliadwy Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn nhrefniadau cynllunio adrannau, rheoli ac adolygu perfformiad ar draws holl wasanaethau'r Cyngor.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Adroddiad a'r argymhellion wedi eu hystyried fel rhan o'r adolygiad o'r trefniadau herio perfformiad corfforaethol a gafodd ei arwain gan y Prif Weithredwr ar ddiwedd 2021/22. Cyflwynwyd yr argymhellion terfynol ar gyfer y drefn herio perfformiad newydd (sy'n ymgorffori mwyafrif yr argymhellion yn yr astudiaeth hon) yn ystod mis Chwefror 2022.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Mae'r drefn herio a chefnogi perfformiad newydd wedi ei gweithredu ers y cylch cyntaf o gyfarfodydd herio perfformiad yn 2022/23. Yn ogystal, paratowyd canllawiau ar y drefn newydd ar gyfer yr Adrannau, Aelodau Cabinet a'r Aelodau Craffu ar ddechrau 2022/23 gan eu diweddarau ar gyfer 2023/24. Cynhaliwyd cyfres o sesiynau i godi ymwybyddiaeth o'r trefniadau newydd gan ddarparu cyfle i ofyn cwestiynau a chyflwyno sylwadau ar gyfer cynrychiolwyr Adrannau ac i Aelodau Cabinet yn ystod mis Mai/Mehefin 2022. Gyda'r trefniadau newydd wedi cael peth amser i wreiddio erbyn hyn, mae gwaith yn mynd rhagddo i adolygu trefniadau perfformiad gyda'r bwriad o wneud unrhyw addasiadau pellach (os oes angen) dros y misoedd nesaf. Mae bwriad hefyd i fod yn cyhoeddi neu rannu

gwybodaeth am berfformiad yn ehangach gan gynnwys cyhoeddi yr holl fesurau perfformiad.

Casgliad

Ar waith

Amserlen

Rydym yn rhagweld y bydd y camau gweithredu er mwyn ateb i'r argymhellion wedi eu cwblhau erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2023/24.

4. Llamu Ymlaen – Cyngor Gwynedd

Adroddiad Archwilio Cymru. Mehefin 2022

Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

Gweledigaeth, strategaethau, cynlluniau cyflawni a'r egwyddor datblygu cynaliadwy

Argymhelliad 1

Mae angen i'r Cyngor wneud yr egwyddor datblygu cynaliadwy'n ganolog i'w ystyriaethau, gan adeiladu ar y profiad o'r pandemig, wrth iddo:

- ddatblygu gweledigaeth y Cyngor ar gyfer trefn a maint ei asedau tir ac adeiladau a'i weithlu yn y tymor byr, canolig a hir;
- datblygu strategaethau ar gyfer asedau a'r gweithlu; a
- datblygu cynlluniau cyflawni wedi'u costio

Data a Meincnodi

Argymhelliad 2

Datblygu'r defnydd o ddata a meincnodi i lywio prosesau cynllunio, pennu'r gyllideb a mesur llwyddiant tymor hwy ei fentrau ar gyfer asedau a'r gweithlu.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Cafodd adroddiad yn cynnwys 'Ymateb y Rheolwyr' ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Tachwedd 2022 sy'n amlinellu sut y bwriedir ymateb i'r argymhellion.

Gweledigaeth, strategaethau, cynlluniau cyflawni a'r egwyddor datblygu cynaliadwy

Bydd yr egwyddor o ddatblygu'n gynaliadwy yn ganolog i'r holl ystyriaethau yng nghydestun diweddar ac adolygu'r cynlluniau a'r strategaethau isod:

1. Adolygiad diweddaraf o'r Strategaeth Asedau. Mae'r Strategaeth Asedau Gorfforaethol, sy'n cael ei arwain yn gorfforaethol, yn gosod yr arweiniad i'r Cynllun Rheoli Asedau Eiddo.

Bydd ein gallu i lunio Cynllun Rheoli Asedau Eiddo yn ddibynnol ar sicrhau bod y Strategaeth Asedau Corfforaethol yn ei le.

2. Cynllun Asedau Tir ac Eiddo i'w gynnwys fel blaenoriaeth gwella corfforaethol arfaethedig yn y Cynllun Cyngor Pum Mlynedd nesaf Mae'r Cynllun Asedau Eiddo wedi'i gynnwys fel blaenoriaeth wella yng Nghynllun y Cyngor 2023-28. Nid yw 'tir' yn rhan o'r teitl fodd bynnag.

3. Cynllun Ffordd Gwynedd 2022-2027 (sef Cynllun Datblygu'r Sefydliad corfforaethol) wedi ei fabwysiadu gan y Cabinet.

4. Cynllun Gweithio i'r Dyfodol y Cyngor wedi ei gymeradwyo gan y Cabinet fis Medi.

Data a Meincnodi

Mae'r Bwrdd Trawsnewid Digidol wedi'i sefydlu er mwyn arwain ar lunio Strategaeth Digidol y Cyngor am y pum mlynedd nesaf. Mae pedwar is-ffrwd gwaith wedi'i sefydlu hyd yma sef;

- Data

- Gweinyddiaeth

- Cyswllt Cwsmer

- Technegol

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Gweledigaeth, strategaethau, cynlluniau cyflawni a'r egwyddor datblygu cynaliadwy

Fel rhan o Gynllun y Cyngor ar gyfer 2023-28, byddwn yn mabwysiadu Cynllun Rheoli Asedau Eiddo o'r newydd. Mae 'Mabwysiadu Cynllun Rheoli Asedau Eiddo newydd' wedi'i gynnwys fel blaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor 2023-28. Bydd ein gallu i fynd ati i lunio Cynllun Rheoli Asedau Eiddo yn ddibynnol ar sicrhau fod Strategaeth Asedau Corfforaethol a Cynllun Strategol Rheoli Asedau mewn lle.

Fis Medi cadarnhawyd ein trefniadau gweithio hyblyg a gweithio hybrid, ac rydym wedi ei rannu gyda'r gweithlu.

Data a Meincnodi

Mae'r Is-Grŵp Data yn cael ei arwain gan y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol ac eisoes wedi sefydlu ei amcanion, sef;

- Adnabod ein data - Byddwn yn creu cofrestr a mapiau data ar gyfer pob system, ac yn nodi sut mae'r rhain yn cymharu gyda'i gilydd.
- Siarter Data - Ynghyd â mapiau data, bydd y gwaith yma'n llywio ein gwaith o sefydlu "Siarter Data" i sicrhau bod y trefniadau sydd gennym ar gyfer cadw data'n briodol.
- Creu Warws Data - Rydym am bensaernïo a chreu warws data (wGwynedd) fydd yn dod â data ynghyd o sawl system wahanol. Bydd yr integreiddio hyn yn hwyluso meddwl ar y cyd rhwng y gwasanaethau, ac yn ein cefnogi i ddarogan a mesur y defnydd o wasanaethau sawl cam i'r dyfodol. Bydd y warws wedi'i seilio ar y "Gofrestr Data" a'r "Siarter Data", a bydd prosesau ar gyfer rhesymoli a glanhau ein data i wella cywirdeb a'n galluogi i adrodd yn hyderus ar sail gwirionedd.
- Llwyfan Adrodd ar Data – Byddwn yn cynnal ymarferiad i adnabod y llwyfan gorau ar gyfer anghenion y Cyngor.

- Datblygu Llythrennedd Digidol Gweithlu'r Cyngor - Byddwn yn cyflwyno hyfforddiant llythrennedd data i bawb yn y Cyngor.
- Cyhoeddi Data Perfformiad – Byddwn yn datblygu llwyfan priodol er mwyn adrodd ar data perfformiad y Cyngor.

Casgliad

Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus

5. **Adroddiad Arolygu: Arolygiad Gwerthuso Perfformiad ar Cyngor Gwynedd**

Adroddiad lleol i Wynedd gan Arolygiaeth Gofal Cymru a gynhaliwyd fis Medi 2022.

Dolen i'r adroddiad ar wefan Arolygiaeth Gofal Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad -

Ceir nifer o gynigion ar gyfer gwella o fewn yr adroddiad o dan y penawdau canlynol:

Pobl – llais a dewis

Atal

Llesiant

Partneriaethau

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Mae ystyriaeth lawn wedi ei roi i'r holl argymhellion a dderbyniwyd yn yr adroddiad ac maent yn hollbwysig i sicrhau ein bod yn cwrdd â'n dyletswyddau gofal a llesiant tuag at trigolion Gwynedd gan ddarparu gwasanaethau o'r safon gorau bosib. Rydym yn cynnal adolygiadau rheolaidd fel tîm rheoli'r gwasanaeth er mwyn edrych ar gynnydd yn erbyn y gwaith ac yn paratoi diweddariad cynnydd i'w drafod yn chwe misol gydag AGC. Rydym hefyd wedi ymgorffori nifer o'r argymhellion i flaenoriaethau gwella'r adran ac yng Nghynllun Cyngor Gwynedd 2023-28 ac mae nifer o'r themâu sy'n ymddangos hefyd yn derbyn sylw fel rhan o'r gofrestr risg gorfforaethol.

Cynnydd yn erbyn yr Hysbysiad(au) Gweithredu â Blaenoriaeth

Ar y cyfan, rydym yn gwneud cynnydd cadarnhaol ar y Rhaglen Gofal Cartref gyda data'n perfformiad dros y misoedd diwethaf yn dangos lleihad yn y nifer o oriau gofal cartref na allwn ei ddiwallu. Mae nifer o ddatblygiadau gan y darparwyr gofal sydd i'w canmol a sydd wedi cyfrannu at y cynnydd ond wedi dweud hynny, mae rhaid cydnabod bod problemau yn parhau i godi mewn rhai ardaloedd sydd wedi effeithio ar nifer yr oriau na allwn eu diwallu, ac mae'r ardaloedd penodol yma yn derbyn sylw. Rydym ar fin mynd allan i dendr ar ddwy is ardal eto lle nad oedd y darparwyr yn gallu cwrdd a'r galw. Mae'r cyfarwyddwr corfforaethol wedi cwrdd a'r holl dimau therapyddion galwedigaethol a gweithwyr cymdeithasol er mwyn pwysleisio'r angen i weithio mewn ffyrdd gwahanol – hybu taliadau uniongyrchol, technoleg ayyb. Bydd y gwaith yma o newid diwylliant yn parhau dros y misoedd nesaf ac mae'r gwasanaethau taliadau uniongyrchol a thechnoleg yn cael eu datblygu fel fod y gweithwyr yn hyderus yn hybu a cynnig y ddarpariaeth amgen.

Rydym wedi datblygu trefn newydd o reoli baich gwaith i geisio mynd i'r afael â'n diffyg gallu i adolygu pecynnau gofal o fewn amserlenni statudol a buom hefyd yn ymestyn cytundebau gwaith rhai unigolion er mwyn cynorthwyo â'r gwaith adolygu. Fodd bynnag, mae cyllideb i barhau gyda hyn yn heriol. Yn yr un modd, mae gallu'r adran i gryfhau ein systemau sicrhau ansawdd gofal yn heriol tu hwnt yn yr hinsawdd ariannol. Rydym yn parhau i adolygu'r sefyllfa, ond mae'n parhau i fod yn her i gyrraedd yr amserlen statudol heb adnodd ychwanegol. Mae grwp tasg a gorffen yn edrych ar wella trefniadau adolygu, symleiddio ffurflen adolygu, cysoni y modd rydym yn adolygu a sicrhau ein bod yn gallu adrodd yn gywir.

Rydym yn parhau i weld cynnydd mewn perthynas â chydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd o safbwynt y gwaith datblygu gofal cartref a threfniadau rhyddhau o'r ysbty ac mae hyn yn parhau'n flaenoriaeth. Mae'r Cyngor wedi ail afael mewn trafodaethau gyda'r Bwrdd Iechyd o dan arweiniad y cyfarwyddwr corfforaethol, i ail edrych ar gyd leoli timau integredig mewn ardaloedd o'r Sîr. Cyfarfodydd Grŵp wedi ei sefydlu o dan arweiniad y cyfarwyddwr corfforaethol sydd yn cwrdd yn rheolaidd a cytuno ar flaenoriaethau.

Mewn perthynas â Gofalwyr Di-Dâl, rydym yn parhau i adolygu'r polisiau perthnasol, yn adnabod y math o gefnogaeth mae gofalwyr yn ei dderbyn a sut mae hynny'n cael ei gofnodi, ac yn ymgysylltu gyda nifer o fudd-ddeiliaid er mwyn llunio Cynllun Gofalwyr Di-Dâl cynhwysfawr. Mae gwaith hefyd yn parhau i adolygu ein trefniadau taliadau uniongyrchol, gyda bwrdd prosiect penodol yn edrych ar drawsffurfio y gwasanaeth. Mae'r gefnogaeth taliadau uniongyrchol wedi ei fewnoli, a bydd y gwasanaeth taliadau uniongyrchol yn parhau i gael ei ddatblygu ar fyrder fel fod gan weithwyr hyder yn darparu'r cynnig.

O safbwynt ein cynllun gweithlu rydym bellach wedi gweithredu ar ganlyniadau ail arfarnu swyddi'r gweithlu gofal. Mae rhaglen waith hefyd mewn lle ar gyfer Grŵp Gorchwyl a Gorffen Cyflogau Proffesiynol Gwasanaethau Cymdeithasol; gyda gwaith wedi dechrau i edrych ar broffil oedrannau staff o fewn wahanol wasanaethau er mwyn ceisio adnabod mannau o bryder o ran gweithlu digonol i'r dyfodol. Yn ogystal, rydym yn adolygu swydd ddisgrifiadau Ymarferwyr Gwaith Cymdeithasol er mwyn cefnogi mwy ar waith Therapyddion Galwedigaethol.

Yn dilyn argymhellion AGC mewn perthynas â'n trefniadau goruchwyllo a'n trefniadau diogelu, mae gweithdy canlyniadau wedi ei gynnal gyda chefnogaeth Gofal Cymdeithasol Cymru i gefnogi staff i newid diwylliant a gweithredu ar sail cryfderau. Mae hyfforddiant mentora wedi ei ddarparu i'n arweinyddion ers adrodd y tro diwethaf sydd yn plethu i mewn i'r hyfforddiant uchod, ac mae sesiynau gyda'r Cyfarwyddwr Corfforaethol wedi eu cynnal i rannu'r weledigaeth gyda'r gwasanaeth.

Mae'r adran wedi rhoi Rheolwr Cysylltiadau Cyhoeddus a Chyfathrebu adrannol mewn lle i arwain ar ddatblygu strategaeth cyfathrebu ac ymgysylltu ac mae hwn yn brosiect blaenoriaeth gwella yng Nghynllun y Cyngor. Rydym eisoes wedi bod yn gweithio ar wella tudalennau gwefan ein gwasanaethau. Mae gwaith yn mynd rhagddo i fapio'r holl weithgaredd cyfathrebu ac ymgysylltu, yn adnabod y bylchau ac yn edrych ar ein cyfathrebu mewnol yn ogystal. Mae ymgysylltu gyda'r gweithlu a'r cyhoedd yn mynd ymlaen ar ein

cyfathrebu. Bydd y gwaith mapio ac adnabod bylchau yma er mwyn gweithredu wedi ei wneud erbyn Mawrth 2024.

Casgliad:

Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus.

Amserlen:

Mae amserlen wahanol ar gyfer wahanol elfennau o'r gwaith, ac mae'r amserlenni wedi eu nodi uchod lle'n berthnasol. Mae'r gwaith o gychwyn ymateb i'r argymhellion a rhoi trefniadau mewn lle wedi ei wneud, a bydd gwaith parhaus i wella ein gwasanaethau yn unol ag argymhellion AGC.

6. Trefniadau ar gyfer ymateb i Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

Cyngor Gwynedd

Adroddiad lleol i Wynedd gan Archwilio Cymru gyhoeddwyd Tachwedd 2022

Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad sydd yn parhau i fod angen sylw:

- i) Cadarnhau a gweithredu ei gynlluniau ar gyfer cwblhau asesiad perfformiad y panel allanol.
- ii) Diweddariad ar recriwtio'r holl aelodau lleyg angenrheidiol.
- iii) Trefniadau darparu hyfforddiant i aelodau'r Pwyllgor.
- iv) Ar lefel rhanbarthol Gogledd Cymru, cadarnhau'r trefniadau craffu, pwerau benthyg a statws TAW y Cyd-bwyllgor Corfforedig

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella:

- i) Wedi ei gwblhau. Newidiadau i'r Cyfansoddiad wedi eu gwneud gan y Cyngor Llawn ar y 28ain o Fedi 2023. Gosodwyd y swyddogaeth i drefnu a phenodi panel gyda'r Cabinet ond fod yr ymateb i'r adroddiad a'r argymhellion yn cael eu cadw i'r Cyngor Llawn.

Yn dilyn hyn, gwnaethpwyd penderfyniad gan y Cabinet ar y 7fed o Dachwedd i gynnal yr asesiad Panel yn ystod Hydref 2024, a bydd y canlyniadau/argymhellion yn cael eu hadrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, y Cabinet a'r Cyngor Llawn maes o law.

- ii) Mae cydnabyddiaeth bellach nad ydi'r drefn draddodiadol o hysbysebu wedi cynnig digon o ymgeiswyr addas i lenwi'r gofyn. Byddwn yn parhau i ymgysylltu gyda cyrff proffesiynol ayb er mwyn adnabod unigolion addas.

- iii) Bydd Gweithdy yn cael ei gynnal ym misoedd cynnar 2024 er mwyn asesu effeithiolrwydd y Pwyllgor. Dylai'r gweithdy adnabod meysydd penodol lle mae'r aelodau yn teimlo fod angen hyfforddiant a bydd rhaglen yn cael ei lunio ar sail hynny.
- iv) Disgwylir adborth y Cynghorau ar opsiynau craffu posib fydd yn cyd redeg gyda prosiect trosglwyddo y Bwrdd Uchelgais. Mae'r prosiect o drosglwyddo gwaith y Bwrdd Uchelgais yn parhau i symud ymlaen ar lefel rhanbarthol. Mae Gwynedd yn rhan o'r gwaith yma ac yn darparu cefnogaeth i'r CBC a'r Bwrdd Uchelgais i gyflawni hyn. Nodir fodd bynnag nad yw y prosiect trosglwyddo Bwrdd Uchelgais yn rhan creiddiol o sefydlu y CBC fel corfforaeth.

Mae'r trefniadau TAW a benthycu wedi eu datrys bellach. Golygai hyn fod yr un statws TAW gan y CBC a sydd yn perthyn i gynghorau a gall gael mynediad at drefniadau benthycu cyrff cyhoeddus.

Casgliad:

Ar waith

Amserlen:

Rhagwelir y bydd yr argymhellion wedi eu cwblhau erbyn diwedd 2023/24.

Adroddiadau ychwanegol ers Medi 2023

7. Adolygiad o effeithiolrwydd craffu – Cyngor Gwynedd

Adroddiad Archwilio Cymru. Medi 2023 (Hydref a nodir ar y Saesneg)
Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad:

A1 – Llunio rhaglen craffu

Dylai blaenraglen y Cabinet a Chynllun y Cyngor gael rhagor o ddylanwad ar flaenraglen y pwyllgorau craffu cyhoeddus fel bod allbwn craffu yn bwydo i mewn i benderfyniadau a gynllunnir gan y Cabinet.

A2 – Amlygu gwybodaeth perfformiad

Dylid rhoi amlygrwydd uwch i wybodaeth perfformiad o fewn y pwyllgorau craffu cyhoeddus er mwyn herio'r cynnydd a wneir.

A3 – Hyfforddiant

Dylid defnyddio darparwyr priodol boed yn fewnol neu yn allanol i gyflenwi hyfforddiant mewn meysydd arbenigol fel sgiliau cwestiynu, materion ariannol a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, er mwyn cynyddu hyder aelodau i herio yn effeithiol.

A4 – Cryfhau ystyriaeth ddeddfwriaethol

Dylid adolygu prosesau craffu i sicrhau bod pwyslais priodol ar ddeddfwriaeth gan gynnwys Deddf Cydraddoldeb 2010 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â hwy.

A5 - Ymchwiliadau craffu

Dylid ystyried cynnal nifer uwch o ymchwiliadau gan wahodd nifer gyfyngedig o aelodau i ymuno'r grŵp tasg a gorffen o blith pob pwyllgor craffu neu'r holl aelodau, fel bod y sawl sydd â diddordeb yn y maes yn cael cyfle i gymryd rhan a chynnal brwdfrydedd. Bydd hyn yn gyfrwng i ymgysylltu efo'r cyhoedd yn ogystal.

A6 - Olrhain effaith craffu

Dylid cryfhau'r broses o adrodd ar benderfyniadau pwyllgorau craffu a mabwysiadu trefn olrhain ffurfiol, er mwyn cael y gwerth am arian gorau ac amlygu'n gyhoeddus cyfraniad y gyfundrefn craffu i drefniadau llywodraethu'r Cyngor.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion:

A1 – Mae gweithdai blynyddol y pwyllgorau Craffu yn rhoi sylw manwl i Gynllun y Cyngor, gan flaenoriaethu eitemau o'r Cynllun fel sy'n amserol i'w craffu.

Rydym eisoes wedi symud ymlaen gyda threfniadau i gryfhau blaen raglen y Cabinet er mwyn gwella'r gyd-berthynas rhwng blaen raglen Cabinet a Chraffu.

Mae templed newydd ar gyfer adroddiadau Cabinet yn cynnwys cyfeiriad penodol ar faterion a godwyd gan y pwyllgorau craffu ac mae'n weithredol ers Medi 2023.

Mae cerrig milltir blynyddol sydd i'w cyflawni ar gyfer Cynllun y Cyngor wedi cael eu rhannu gyda'r Aelodau a Swyddogion Craffu perthnasol.

A2 – Gwaith eisoes yn symud yn ei flaen gan fod y cyfarwyddwyr corfforaethol yn mynychu'r cyfarfodydd herio perfformiad ar y cyd gyda'r Aelodau Craffu, gyda'r cyfarwyddwyr i gynorthwyo'r craffwyr i adnabod materion sydd i'w craffu ymhellach.

Rhoddir ystyriaeth pellach i adrodd yn gyhoeddus wrth i'r trefniadau herio perfformiad gael eu datblygu a'u haddasu.

A3 – Mae rhaglen gynhwysfawr o hyfforddiant yn cael ei darparu ar gyfer Cynghorwyr, gyda'r ddwy flynedd gyntaf yn dilyn etholiad bob amser yn drwm. Defnyddir darparwyr proffesiynol i gyflenwi hyfforddiant, boed yn swyddogion mewnol neu allanol.

Mae hyfforddiant eisoes wedi ei gynnal i Gadeiryddion ac is-gadeiryddion Craffu ar "Sgiliau Cadeirio", oedd yn cynnwys elfen ar sicrhau argymhellion clir gan y pwyllgor. Cynhaliwyd

hyn fis Medi 2023 gan swyddogion proffesiynol mewnol. Bwriedir cynnal sesiwn pellach ym mis Mai 2024 ar gyfer Cadeiryddion, is-gadeiryddion a darpar gadeiryddion.

Mae sesiynau 'sgiliau cwestiynu craffu' wedi eu trefnu ar gyfer mis Mawrth 2024 i'r holl aelodau craffu. Cynhelir yr hyfforddiant blynyddol ar ofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn y gweithdai blynyddol.

A4 – Byddwn yn parhau i atgoffa'r Cynghorwyr o'r gofynion yn yr hyfforddiant blynyddol yn y gweithdai craffu blynyddol wrth lunio'r rhaglen waith.

Rydym yn cynnwys taflen i atgoffa'r Cynghorwyr o'r ystyriaethau perthnasol wrth rannu rhaglen pob cyfarfod gyda hwy.

A5 - Bu lleihad yn yr ymchwiliadau craffu a gynhaliwyd yn sgil cyfyngiadau covid 19. Blaenoriaethwyd ail gychwyn y gwaith craffu ffurfiol yn y pwyllgorau. Penderfynwyd ail gychwyn ar yr ymchwiliadau craffu ar ddechrau tymor y Cyngor newydd.

Mae trefniadau cyfredol ar gyfer ymchwiliadau yn golygu ein bod yn ceisio adnabod aelodau o blith y pwyllgorau ar gyfer ymchwiliadau, gan ymestyn y gwahoddiad i'r holl aelodau os nad oes diddordeb digonol. Mae ein ymchwiliadau eisoes yn gyfrwng i gryfhau'r ymgysylltu gyda'r cyhoedd.

Mae ymchwiliad "Ysgolion Uwchradd Categori 3 Gwynedd" eisoes wedi ei gwblhau a'i adrodd i bwyllgor ym mis Medi 2023. Mae grŵp tasg a gorffen 'cynllun awtistiaeth' wrthi'n cael ei ffurfio. Mae bod â diddordeb mewn maes yn dod a her yn gyfredol, gyda'r angen am fod yn annibynnol a di-duedd mewn ymchwiliad neu grŵp tasg.

A6 - Mae nifer o wahanol ffactorau yn dod ynghyd er mwyn gwella ein trefniadau ar gyfer olrhain effaith craffu.

- Mae hyfforddiant i'r Cadeiryddion a'r Is-gadeiryddion craffu ar sut i lunio argymhellion clir ac/neu sut i gyfeirio mater i'r Cabinet wedi ei gynnal fel rhan o'r hyfforddiant 'Sgiliau Cadeirio'
- Mae cyfeiriad penodol mewn adroddiadau Cabinet at yr ystyriaethau godwyd gan bwyllgorau craffu.
- Mae Aelodau'r Fforwm Craffu yn hunan arfarnu eu perfformiad, gan gynnwys asesu effaith craffu.
- Byddwn yn ystyried rôl Cadeiryddion Craffu wrth gyflwyno sylwadau/ argymhellion i gyfarfodydd y Cabinet ar faterion a flaen-graffwyd.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella:

Mae gwaith eisoes yn digwydd i fynd i'r afael â nifer o'r argymhellion ac mae eraill yn waith parhaus. Mae'r gwaith yn cyd-fynd gyda'r adolygiad i drefniadau craffu, adroddwyd cynnydd i gyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 18/01/2024.

Casgliad:

Ar waith.

RHAN 2 - Adroddiadau cenedlaethol neu gyffredinol sy'n berthnasol i Lywodraeth Leol

1. Darparu Gwasanaeth Llywodraeth Lleol i Gymunedau Gwledig: Trosglwyddo Asedau Cymunedol

Adroddiad Cenedlaethol gan Archwilio Cymru a gyhoeddwyd Rhagfyr 2018

Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

1. Mae angen i awdurdodau lleol wneud mwy i sicrhau bod y broses o Drosglwyddo Asedau Cymunedol yn symlach ac yn fwy deniadol, helpu i feithrin gallu Cynghorau Cymuned a Thref, rhoi rhagor o arweiniad iddynt o ran sicrhau cyllid, a gofalu eu bod yn cefnogi modelau datblygu cymunedol eraill, er enghraifft mentrau cymdeithasol sy'n cefnogi gwerth cymdeithasol a chyfranogiad dinasyddion. At hynny, rydym yn argymhell bod awdurdodau lleol yn monitro ac yn cyhoeddi nifer yr achosion o Drosglwyddo Asedau Cymunedol ac yn mesur effaith gymdeithasol trosglwyddiadau o'r fath.
2. Mae gan awdurdodau lleol gyfle sylweddol i ddarparu gwell help a chymorth, a hynny mewn modd mwy amlwg, cyn, yn ystod, ac ar ôl y broses o drosglwyddo asedau cymunedol. Down i'r casgliad bod yna gryn le i wella'r gwaith cynllunio busnes a pharatoi ar gyfer trosglwyddo asedau cymunedol, yn ogystal â'r ôl-ofal. Rydym yn argymhell bod awdurdodau lleol yn gwneud y canlynol:
 - nodi rôl trosglwyddo asedau cymunedol wrth sefydlu canolfannau cymunedol, rhwydweithiau arbenigedd a chlystyrau o wasanaethau cynghori ac atal;
 - gweithio gyda chynghorau tref a chymuned i feithrin eu gallu i ymgymryd â rhagor o gynlluniau Trosglwyddo Asedau Cymunedol;
 - nodi'r asedau sy'n addas i gael eu trosglwyddo, ac egluro'r hyn y mae angen i'r awdurdod ei wneud i'w galluogi i gael eu trosglwyddo;
 - sicrhau bod eu polisiau o ran Trosglwyddo Asedau Cymunedol yn cwmpasu'r canlynol yn ddigonol: ôl-ofal, cefnogaeth hirdymor, cymorth ôl-drosglwyddo, cyfeirio at fynediad at gyllid, a rhannu'r dysgu ynghylch yr hyn sy'n gweithio'n dda; a
 - cefnogi arweinyddiaeth yn y gymuned trwy ddatblygu rhwydweithiau o ddiddordeb a hyfforddiant, ac annog unigolion i wirfoddoli.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Mae Cyngor Gwynedd ar hyn o bryd yn gweithio ar greu Cynllun Adfywio newydd ar gyfer y sir. Mae'r sir wedi ei rhannu i 13 ardal a bydd cynllun ardal leol yn cael ei baratoi ar gyfer pob un o'r 13 ardal. Fel rhan gychwynol y cynllun rydym wedi ymgynghori gyda grwpiau cymunedol gweithredol a chynghorau cymuned a thref er mwyn canfod barn ar y themâu sy'n bwysig i gymunedau a sut gellir adeiladu ar fodel o gydweithio er mwyn gweithredu ar y blaenoriaethau hynny. Mae hyn yn blethiant o nifer o wahanol ymgynghoriadau trawsadrannol sydd yn digwydd. Rydym hefyd yn ystod 2022 wedi agor yn ymgynghoriad allan i'r cyhoedd yn ehangach, gyda'r ymgynghoriad ar agor rhwng Mawrth a diwedd Mehefin 2022, a derbyniwyd dros 3,600 o holiaduron sydd wedi eu cofnodi a'u dadansoddi. Mae adroddiadau ar gyfer pob un o'r 13 ardal adfywio lleol wedi eu paratoi er mwyn crynhoi'r sylwadau a dderbyniwyd. Yn ystod mis Medi a Hydref 2022, trefnwyd gweithdai gyda sefydliadau lleol ym mhob un o'r 13 ardal adfywio lleol. Pwrpas y gweithdai oedd adrodd yn ôl ar ganlyniadau'r gwaith ymgysylltu, gan roi sylw i flaenoriaethau lleol. Roedd y gweithdai hefyd yn gyfle i ystyried a thrafod prosiectau lleol a chychwyn ar y gwaith o lunio cynlluniau gweithredu. Cwblhawyd cynlluniau adfywio lleol (drafft) yn ystod Chwefror/Mawrth 2023 ar gyfer pob ardal unigol. Yn ystod mis Mai a Mehefin 2023 trefnwyd cyfres o weithdai pellach yn yr ardaloedd lleol er mwyn ystyried a thrafod y cynlluniau gweithredu drafft gan roi cyfle i'r cymunedau ychwanegu a chadarnhau cynlluniau lleol.

Erbyn hyn mae gennym gynllun ardal drafft ar gyfer bob un o'r 13 ardal gyda cynllun gweithredu yn amlinellu cynlluniau sy'n digwydd yn lleol trwy weithgarwch cymunedol. Rydym wedi sefydlu grŵp trawsadrannol er mwyn rhannu'r cynlluniau gyda adrannau eraill y Cyngor er mwyn sicrhau bod y cynlluniau gweithredu yn cynnwys holl brosiectau y Cyngor yn yr ardaloedd. Yn ystod Mawrth-Ebrill 2024 byddwn yn cyflwyno'r cynlluniau i'r cyhoedd mewn cyfres o weithdai yn lleol er mwyn adnabod partneriaid yn lleol ac o bosib os oes angen sefydlu partneriaethau lleol er mwyn gweithredu cynlluniau.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Yn hanesyddol mae'r Adran Economi o fewn y Cyngor wedi gwneud llawer o waith o ran trosglwyddo asedau i Gynghorau Cymuned, Mentrau a Grwpiau Cymunedol. Rydym yn gweithio gyda sawl Cyngor Cymuned /Tref , grŵp neu fenter cymunedol i feithrin eu gallu i ymgymryd a rhagor o gynlluniau Trosglwyddo Asedau Cymunedol, gyda sawl cynllun ar y gweill ar hyn o bryd. Rydym yn rhagweld bod y gwaith o ddatblygu'r cynlluniau ardal yn fodd o uchafu y nifer o asedau boed yn adeilad neu dir sydd yn cael ei drosglwyddo i reolaeth gymunedol ar gyfer budd cymunedol, ac yn fodd o ddatblygu mwy o ddiddordeb ac anogaeth cymunedol i gymryd rheolaeth o asedau er budd eu cymunedau. Byddwn yn parhau i gefnogi grwpiau i gryfhau capasiti o fewn cymunedau i adnabod cyfleoedd a chefnogi i adnabod ffynonellau ariannu ar gyfer cynlluniau busnes a sicrhau cynllun hyfyw.

Casgliad

Ar waith.

Amserlen

Rydym yn rhagweld y bydd y camau gweithredu er mwyn ateb i'r argymhellion wedi eu cwblhau erbyn Mawrth 2024.

2. Taliadau Uniongyrchol ar gyfer Gofal Cymdeithasol i Oedolion

Adroddiad cenedlaethol gan Archwilio Cymru gyhoeddwyd ym mis Ebrill 2022
Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad

Yn rhan 1, mae'r adroddiad yn argymhell bod awdurdodau lleol:

- Yn adolygu gwybodaeth gyhoeddus gan drafod gyda ddefnyddwyr gwasanaethau a gofalwyr i sicrhau ei bod yn eglur, yn gryno ac yn egluro'n llawn yr hyn y mae angen iddynt ei wybod am Daliadau Uniongyrchol.
- Yn gwneud gwaith hyrwyddo ychwanegol i annog pobl i ddefnyddio Taliadau Uniongyrchol.
- Yn sicrhau bod gwasanaethau eiriolaeth yn cael eu hystyried ar y pwynt cyswllt cyntaf i roi cyngor annibynnol ynghylch Taliadau Uniongyrchol i ddefnyddwyr gwasanaethau a gofalwyr.
- Yn sicrhau bod gwybodaeth am Daliadau Uniongyrchol ar gael yn y drws blaen i ofal cymdeithasol a'u bod yn cael eu cynnwys yn y drafodaeth gychwynol am yr opsiynau o ran gofal sydd ar gael i ddefnyddwyr gwasanaethau a gofalwyr.
- Yn darparu hyfforddiant ar gyfer gweithwyr cymdeithasol ar Daliadau Uniongyrchol i sicrhau eu bod yn deall eu potensial yn llawn ac yn teimlo'n hyderus yn eu hyrwyddo i ddefnyddwyr gwasanaethau a gofalwyr.

Yn rhan 2:

- Yn cydweithio i ddatblygu Cynllun Recriwtio a Chadw ar y cyd ar gyfer Cynorthwyr Personol.
- Yn egluro disgwyliadau polisi mewn iaith glir, hygyrch ac yn nodi: yr hyn y gall Taliadau Uniongyrchol dalu amdano; sut y mae prosesau ymgeisio ac asesu, graddfeydd amser a phrosesau adolygu'n gweithio; sut y bydd monitro taliadau uniongyrchol a'r gwaith papur sy'n ofynnol i wirio taliadau'n gweithio; sut y bydd arian nas defnyddiwyd yn cael ei drin a pha un a ellir ei fancio; a sut i weinyddu a rheoli cyllidebau cyfun.

Yn rhan 3:

- Yn cydweithio i sefydlu system i werthuso Taliadau Uniongyrchol yn llawn a honno'n system sy'n cofnodi pob elfen o'r broses – gwybodaeth, hyrwyddo, asesu, rheoli a gwerthuso effaith ar lesiant ac annibyniaeth.
- Cyhoeddi gwybodaeth am berfformiad yn flynyddol ar gyfer pob elfen o Daliadau Uniongyrchol i'w gwneud yn bosibl cael golwg system gyfan ar y modd y cânt eu darparu ac o'u heffaith i gefnogi gwelliant.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Adroddiad mewn ymateb i fater cenedlaethol yw hwn, felly does dim argymhellion penodol i Wynedd. Serch hynny, mae'r argymhellion wedi eu cysidro gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, ac yn cael eu gweithredu. Rydym fel Adran yn llawn ymwybodol fod defnydd taliadau uniongyrchol Gwynedd yr isaf yng Nghymru ac nad yw'r gwasanaeth wedi bod o'r safon y byddem yn ddymuno, ac mae hyn yn derbyn sylw fel y disgrifir isod.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Rhan 1 a Rhan 2

Cyn adolygu'r wybodaeth gyhoeddus a'r deunydd sydd ar gael ar gyfer taliadau uniongyrchol, datblygu hyfforddiant i weithwyr cymdeithasol ayyb, roedd angen i ni fod yn glir beth sy'n cael ei gynnig o ran cefnogaeth taliadau uniongyrchol/gwasanaeth cyflogres yng Ngwynedd. Mae'r drefn taliadau uniongyrchol yn gliriach erbyn hyn.

Nodwyd y tro diwethaf fod materion rhwystredig wedi codi wrth weithio gyda cwmni allanol sydd yn darparu y gwasanaeth cefnogi taliadau uniongyrchol ar ein rhan ar y pryd. Roedd hyn wedi arwain at nifer o gwynion a rhwystredigaeth gan unigolion sy'n derbyn taliadau uniongyrchol. Roedd dyfodol y gwasanaeth yma wrthi'n cael ei adolygu. Mae'r gytundeb gyda'r cwmni allanol bellach wedi ei derfynu, a staff wedi trosglwyddo i'r Cyngor o dan reoliadau TUPE. Bydd y gwasanaeth cefnogi yn fewnol i'r Cyngor o hyn allan, a bydd defnyddwyr taliadau uniongyrchol yn cael dewis eu darparwr cyflogres eu hunain lle y byddant yn cyflogi gweithwyr eu hunain. Bydd y drefn newydd yn rhoi fwy o lais a rheolaeth i ddefnyddwyr taliadau uniongyrchol yn unol a'r Ddeddf, ond yn rhoi fwy o reolaeth a throsolwg i'r Adran hefyd.

Mae rhaglen waith llawn a rheolwr prosiect mewn lle er mwyn gweithredu ar y rhaglen waith. Disgwylir bydd y mwyafrif o'r rhaglen waith wedi ei gwblhau erbyn 31/3/24.

Yn ogystal ag edrych ar y system gyfan, yr wybodaeth sydd ar gael, sut mae taliadau uniongyrchol yn cael eu hyrwyddo ayyb, mae'r grŵp prosiect taliadau uniongyrchol wedi bod yn edrych ar ein opsiynau o ran cynnal y gwasanaeth cefnogi taliadau uniongyrchol. Fel y nodir uchod, mae un o argymhellion y grŵp wedi ei weithredu (i fewnoli'r gwasanaeth cefnogi taliadau uniongyrchol). Y cam nesaf sydd ar ei ganol yw symleiddio a hyrwyddo y gwasanaeth, a disgwylir bydd hyn wedi ei weithredu erbyn 31/3/24.

Rhan 3

Bydd system werthuso cynhwysfawr a gwybodaeth perfformiad taliadau uniongyrchol yn rhan o'r rhaglen waith, ond yn debygol o ddilyn y gwaith disgrifir uchod fel y cam diwethaf. Disgwylir felly i'r argymhellion yma gael eu gweithredu yn llawn yn ystod mis Mawrth ac Ebrill 2024.

Casgliad

Ar waith

Amserlen

Rydym yn rhagweld y bydd gweddill y camau gweithredu er mwyn ateb i argymhellion Rhan 1 a 2 wedi eu cwblhau erbyn diwedd Mawrth 2024, a Rhan 3 erbyn Mai 2024.

3. Amser am newid – Tlodi yng Nghymru

Adroddiad Cenedlaethol gan Archwilydd Cyffredinol Cymru Tachwedd 2022
Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad sydd angen diweddariad –

Argymhelliad 2

Strategaethau, targedau ac adroddiadau ar berfformiad lleol ar gyfer mynd i'r afael â thlodi a'i leddfu

Ym Mharagraffau 2.13 – 2.23 a Pharagraffau 3.33 – 3.35 rydym yn amlygu bod cynghorau a phartneriaid wedi blaenoriaethu gwaith ar dlodi, ond bod y cymysgedd o ddulliau a thirwedd cyflawni gymhleth yn golygu bod uchelgeisiau, ffocws, camau gweithredu a blaenoriaethau'n amrywio'n eang. Rydym yn tynnu sylw at y ffaith bod gwerthuso gweithgarwch a'r modd yr adroddiad ar berfformiad hefyd yn amrywiol gyda llawer o fylchau. Rydym ni'n argymhell bod y cynghorau'n defnyddio eu Cynlluniau Llesiant i roi ffocws cynhwysfawr ar fynd i'r afael â thlodi i gydlynu eu hymdrechion, diwallu anghenion lleol a chefnogi'r targedau a'r camau gweithredu yn y cynllun cenedlaethol diwygiedig. Dylai hyn:

- gynnwys camau gweithredu lleol CAMPUS gyda mwy o bwyslais ar atal;
- cynnwys cynllun adnoddau manwl ar gyfer oes y strategaeth;
- cael ei ddatblygu gydag ymwneud gan bartneriaid eraill yn y sector cyhoeddus, y trydydd sector, a'r rhai sydd â phrofiad o dlodi;
- cynnwys set gadarn o ddangosyddion a mesurau canlyniadau cyson i gynyddu dealltwriaeth am dlodi yn lleol; a
- bod yn destun adroddiadau cyhoeddus blynyddol er mwyn gallu bod â golwg system gyfan ar dlodi'n lleol i helpu i wella'r broses gyflawni a chymorth.

Argymhelliad 5

Mapio profiadau i greu gwasanaethau cynhwysol i bobl mewn tlodi

Ym Mharagraffau 3.2 – 3.6 rydym yn tynnu sylw at y ffaith bod pobl mewn tlodi yn aml mewn argyfwng, yn ymdrin â materion personol a materion sy'n llawn straen, ond maent yn aml yn ei chael hi'n anodd cael gafael ar gymorth gan gynghorau oherwydd y ffordd y caiff gwasanaethau eu dylunio a'u darparu. Rydym yn argymhell bod cynghorau'n gwella eu dealltwriaeth am 'brofiad personol' eu trigolion trwy eu cynnwys mewn modd ystyrlon wrth wneud penderfyniadau gan 'fapio profiadau' a/neu ddefnyddio 'Comisiynau'r Gwirionedd am Dlodi' i adolygu a gwella hygyrchedd gwasanaethau'r cyngor a'r defnydd ohonynt.

Argymhelliad 8

Cydymffurfio â'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol

Ym Mharagraffau 3.27 i 3.32 rydym yn nodi, er bod pob cyngor yn cynnal rhyw fath o asesiad i bennu effaith economaidd-gymdeithasol debygol dewisiadau a phenderfyniadau polisi, bod dulliau'n amrywio ac nad ydynt bob amser yn effeithiol. Rydym ni'n argymhell bod cynghorau yn adolygu eu hasesiadau effaith integredig neu ddogfennau cyfwerth er mwyn:

- sicrhau eu bod yn defnyddio data perthnasol, cynhwysfawr a chyfredol (dim byd dros 12 mis oed) i ategu dadansoddiad;
- sicrhau bod asesiadau effaith integredig yn casglu gwybodaeth am:
 - weithgarwch cynnwys sy'n nodi'r rhai y mae'r gwasanaeth wedi ymgysylltu â hwy wrth benderfynu ar ei bolisi strategol megis partneriaid, defnyddwyr gwasanaethau a'r rhai y mae'n cydgynhyrchu â hwy;
 - yr effaith gronns/camau lliniaru i sicrhau bod yr asesiad yn ystyried materion yn eu crynswth a sut mae'n cysylltu ar draws gwasanaethau a ddarperir ar draws y cyngor;
 - sut y bydd y cyngor yn monitro ac yn gwerthuso'r effaith ac yn cymryd camau cywiro; a
 - chynllun gweithredu sy'n nodi'r gweithgareddau y bydd y Cyngor yn eu cyflawni o ganlyniad i'r Asesiad Effaith Integredig

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Argymhelliad 2

Mae'r Cynllun Llesiant 2023-28 yn blaenoriaethu gweithio gyda'n gilydd i liniaru effaith tlodi ar lesiant ein cymunedau ac mae gwaith wedi cychwyn ar lunio rhaglenni gwaith i gydweithio ar hyn. Mewn cyfnod o leihad yn adnoddau'r sector cyhoeddus a thoriadau ariannol sylweddol, mae cydweithio ar yn y maes tlodi yn bwysicach nag erioed er mwyn sicrhau'r canlyniadau gorau i drigolion Gwynedd a Môn. Bydd y rhaglen waith yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgorau Craffu yn y gwanwyn.

Argymhelliad 5

Dros y 18 mis diwethaf rydym wedi ymgysylltu gyda nifer fawr o bobl sydd mewn tlodi ac yn cysylltu gyda gwasanaethau'r cyngor pan maent mewn argyfwng. Ar hyn o bryd rydym yn blaenoriaethu delio gyda'r argyfwng (boed yn dalebau am fwyd, tanwydd neu hanfodion) a pan fo amser neu amgylchiadau yn caniatáu rydym yn dilyn i fyny gyda nifer o'r unigolion hynny i gasglu adborth. Rydym hefyd wedi cwblhau gwaith yn deall profiadau pobl Gwynedd o fwy mewn tlodi, nad ydynt o reidrwydd yn ymgysylltu gyda gwasanaethau ar hyn o bryd er mwyn deall y rhwystrau maent yn eu wynebu – rydym wedi defnyddio y negeseuon hynny i lunio ein cynllun cyfathrebu, adolygu rhai o'n trefniadau ac i siapio ein rhaglen waith dymor byr i ymateb i'r argyfwng costau byw. Mae trigolion wedi dweud wrthym bod cael gafael ar y wybodaeth ddiweddaraf or holl gymorth sydd ar gael mewn un lle yn ddefnyddiol ac felly mae ein gwefan Help gyda Costau Byw yn cael ei chynnal ai diweddarau yn rheolaidd gyda'n gwybodaeth ein hunain a'n partneriaid; mae trigolion hefyd wedi dweud wrthym fod angen iddynt gysylltu gyda mwy nag un gwasanaeth a drwy ddulliau arferol megis dros y ffôn, ymweld a swyddfeydd yn anodd, felly rydym wedi trefnu cyfres o ddigwyddiadau ar y cyd gyda'n partneriaid yn mynd a gwasanaethau i neuaddau pentref ac ati drwy'r sir.

Ers ein adroddiad cynnydd blaenorol rydym bellach wedi cydweithio gyda WCPP ar brosiect stigma tlodi er mwyn defnyddio profiadau pobl o gefnogaeth costau byw a thlodi. Rydym

hefyd wedi addasu ac ail-lansio ein gwefan Costau Byw i ymateb i brofiadau pobl o ran iaith a labelau ar y gefnogaeth a gwasanaethu a gynigir. Rydym hefyd wedi blaenoriaethu gwaith ar stigma a profiadau pobl o dlodi bwyd a byddwn yn gweithio gyda Menter Môn a Iechyd Cyhoeddus Cymru ar brosiect Newid Ymddygiadol tuag at ddarparu cefnogaeth tlodi bwyd.

Argymhelliad 8 –

Mae Cyngor Gwynedd yn rhan o Rwydwaith Cydraddoldeb Sector Gyhoeddus Gogledd Cymru. Mae aelodau RhCSGGC (y 6 sir, BIPBC, Parc Cenedlaethol Eryri, Heddlu Gogledd Cymru, y Gwasanaeth Tân ac Achub a'r Gwasanaeth Ambiwlans) wedi defnyddio eu harbenigedd a gwybodaeth, a chreu twlsyn integredig sy'n cynnwys cydraddoldeb, y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol, y Gymraeg a hawliau dynol. Dilynwyd canllawiau Llywodraeth Cymru a'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol a derbyniwyd mewnbwn gan swyddfeydd y Comisiwn hwnnw a Chomisiynydd yr Iaith. Bwriad y twlsyn ydi hwyluso gwaith partneriaethol (trwy gael un ffurflen cydnabyddedig) a hefyd er mwyn defnydd y mudiadau unigol. Mae nifer o Aelodau RhCSGGC yn defnyddio fersiwn ohono. Rydym ni wedi ei addasu ychydig ac yn y broses o'i fabwysiadu fel ein templed newydd ar ffurf electroneg. Mae'r templed yn cael ei beilota ar hyn o bryd. Disgwylir y bydd TG wedi gorffen y gwaith er mwyn ei gael yn weithredol erbyn y flwyddyn ariannol newydd. I gydfynd gyda hyn rydym yn paratoi adnodd fydd yn cynnwys y data mwyaf perthnasol, cynhwysfawr a chyfredol. Mae sicrhau ymgysylltiad yn ran pwysig o'r cwestiynau yn y twlsyn ac mae rhestr o fudiadau ar gael. Mae angen monitro'r asesiad yn aml ac mae'r twlsyn yn cynnwys cwestiwn er mwyn cynnwys cynllun gweithredu.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Cyhoeddwyd yr Adroddiad hwn fis Tachwedd 2022, ac mae rhai argymhellion eisoes wedi eu cyflawni (adroddwyd i'r Pwyllgor fis Chwefror a Medi 2023) a diweddariad ar y gweddill wedi eu nodi uchod.

Casgliad

Ar waith

Amserlen

Gweler y manylion ar gyfer y gwahanol argymhellion uchod.

4. Aseidiadau o'r effaith ar gydraddoldeb: mwy nag ymarfer blwch ticio?

Adroddiad Cenedlaethol gan Archwilydd Cyffredinol Cymru Medi 2022

Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

Argymhelliad 2

Creu darlun o sut olwg sydd ar asesiad effaith integredig da

Mae llawer o gyrff cyhoeddus yn cynnal asesiadau effaith integredig sy'n cynnwys ystyried y DCSC ochr yn ochr â dyletswyddau eraill. Ond mae'r arfer yn anghyson ac yn aml yn cynnwys coladu nifer o asesiadau mewn un lle, yn hytrach na'u bod wir wedi'u hintegreiddio, i helpu i sicrhau cymaint o'r manteision a fwriadwyd â phosibl yn sgil asesiadau effaith integredig, dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda rhanddeiliaid allweddol sydd â buddiant yn y meysydd a gwmpesir yn gyffredin gan asesiadau effaith integredig a'r rhai sydd â phrofiadau byw, i rannu yr hyn a ddysgwyd a gweithio tuag at ddealltwriaeth gyffredin o sut olwg sydd ar asesiad effaith integredig da

Argymhelliad 4

Adolygu dull presennol cyrff cyhoeddus o gynnal Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb

Er bod enghreifftiau o arfer da sy'n gysylltiedig â chymau penodol o broses Asesu'r effaith ar Gydraddoldeb, mae gan bob corff cyhoeddus wersi i'w dysgu am eu dull cyffredinol. Dylai cyrff cyhoeddus adolygu eu dull cyffredinol o ymdrin ag Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb gan ystyried canfyddiadau'r adroddiad hwn a'r canllawiau manwl sydd ar gael gan y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol ac ar y Tudalennau Arferion. Rydym yn cydnabod y gallai datblygiadau mewn ymateb i'n hargymhelliad arall ac adolygiad Llywodraeth Cymru o'r rheoliadau DCSC penodol i Gymru fod â goblygiadau ar gyfer y canllawiau presennol maes o law

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Mae'r argymhellion yma'n rai cyffredinol genedlaethol ac felly nid ydynt i gyd yn berthnasol i ni yng Nghyngor Gwynedd.

Argymhelliad 2 – eto'n fater i'r Llywodraeth yn bennaf, ond dylid nodi fod aelodau Rhwydwaith Cydraddoldeb Sector Gyhoeddus Gogledd Cymru (RhCSGGC - y 6 sir, BIPBC, Parc Cenedlaethol Eryri, Heddlu Gogledd Cymru, y Gwasanaeth Tân ac Achub a'r Gwasanaeth Ambiwlans) wedi penderfynu defnyddio eu harbenigedd a gwybodaeth a chreu twlsyn integredig sy'n cynnwys cydraddoldeb, y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol, y Gymraeg, a hawliau dynol. Dilynwyd canllawiau manwl y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol a derbyniwyd mewnbyn gan swyddfeydd y Comisiwn hwnnw a Chomisiynydd yr Iaith. Bwriad y twlsyn ydi hwyluso gwaith partneriaethol (trwy gael un ffurflen cydnabyddedig) a hefyd er mwyn defnydd y mudiadau unigol. Mae nifer o Aelodau RhCSGGC yn defnyddio fersiwn ohono. Rydym ni wedi ei addasu ychydig ac yn y broses o'i gael fel ein templed newydd ar ffurf electroneg. Bu oedi pellach gyda'r gwaith yma ond mae'r templed newydd yn cael ei beilota erbyn hyn.

Argymhelliad 4 – rydym eisoes wedi cydnabod fod gennym waith i'w wneud i wella'r drefn a dyna pam rydym wedi mabwysiadu'r templed newydd sydd wedi ei selio ar brofiad y mudiadau i gyd. Mae'r swyddogion cydraddoldeb wedi mynychu cyfarfod Digwyddiad Ymarfer Da Awdit Cymru i gael arweiniad a thrafodaeth ar y maes. Yn sgil y cyfarfod yna rydym yn credu ein bod ar y trywydd iawn gyda'r templed newydd ond byddwn yn barod i wneud unrhyw newidiadau pellach yn sgil newid yn yr arweiniad gan y Llywodraeth.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Mae gwaith wedi ei wneud eisoes yn y maes yma cyn i ni dderbyn yr argymhellion ond byddwn yn gweithredu ymhellach fel yr esboniwyd uchod.

Casgliad

Ar waith

Amserlen

Rydym yn rhagweld y bydd y camau gweithredu er mwyn ateb i'r argymhellion wedi eu cwblhau erbyn diwedd Ebrill 2024, er, wrth gwrs, bydd angen monitro'n ofalus wedyn. Bydd hefyd angen gweld beth ddaw gan y Llywodraeth dan Argymhellion 1, 2 a 3.

5. Cyngor Gwynedd – Diweddariad ar Gynnydd Datgarboneiddio

Llythyr gan Archwilydd Cyffredinol Cymru Rhagfyr 2022

Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad:

- A1 Dylai'r Cyngor sicrhau bod y camau lefel uchel yn ei gynllun datgarboneiddio:
- wedi'u blaenoriaethu yn seiliedig ar feini prawf clir, gan gynnwys effaith carbon ac ariannol;
 - yn cyd-fynd â'i Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a'i Raglen Gyfalaf; ac
 - wedi'u hintegreiddio mewn cynlluniau busnes.
- A2 Dylai'r Cyngor ddatblygu cyfres gadarn o fetrigau i fesur ac adrodd ar y cynnydd ar ei daith ddatgarboneiddio.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion:

Argymhelliad 1

Mae datblygu prosiectau'r Cynllun-Argyfwng-Hinsawdd-a-Natur (CAHN), a monitro eu perfformiad, yn gyfrifoldeb ar y Bwrdd Hinsawdd a Natur (ac mae aelod o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau yn eistedd arno). Ble mae angen buddsoddiad ariannol sylweddol i wireddu prosiectau yna mae cynllun busnes yn cael ei gyflwyno i gyfarfod o'r Cabinet er mwyn ei gymeradwyo a'i peidio – megis y Cynllun PV Gwedd 4 a'r Strategaeth Fflyd Werdd.

Mae rhai prosiectau wedi eu cynnwys yn y CAHN oherwydd bod gennym eisoes ddata sy'n dangos y byddant yn cael effaith gadarnhaol ar leihau allyriadau carbon neu gynyddu lefelau amsugno carbon. Os nag oes data ar gael, mae prosiectau wedi eu cynnwys oherwydd bod tystiolaeth ddigonol y bydd yn arwain at ganlyniad positif – ee. gosod pwyntiau gwefru mewn mannau cyhoeddus at ddefnydd trigolion Gwynedd. Er hynny, rydym yn mireinio ein prosesau mewnol o flaenoriaethu'r amserlen ar gyfer cychwyn a chyflawni prosiectau.

Argymhelliad 2

Mae'r Cyngor yn casglu data am ei allyriadau carbon a lefelau amsugno carbon a'u cyflwyno i Lywodraeth Cymru yn flynyddol gan ddilyn templed adrodd sy'n cael ei defnyddio gan y rhan fwyaf o sefydliadau cyhoeddus yng Nghymru.

Rydym yn gallu defnyddio'r data er mwyn mesur effaith nifer o'n cynlluniau yn ein Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur – ee. defnydd ynni, allyriadau fflyd – ond mae'n anoddach profi'r cysylltiad gydag eraill – ee. annog teithio llesol ymysg trigolion ac ymwelwyr, meithrin a chynnal diddordeb trigolion ac ymwelwyr mewn materion ecolegol.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella:

Argymhelliad 1

Mae pob prosiect wedi ei gynnwys yn y Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur oherwydd y bydd yn lleihau allyriadau carbon, neu'n cynyddu lefelau amsugno carbon. Nid ydym wedi oedi er mwyn prisio pob un prosiect yn ariannol cyn cychwyn gweithredu, ond yn hytrach wedi blaenoriaethu'r prosiectau fydd yn lleihau ein allyriadau carbon yn y categorïau ble mae gennym ddata dibynadwy am allyriadau uchel – ee. Gosod paneli solar PV a gweithredu ein Cynllun Fflyd Werdd.

Mae pob un o'r prosiectau yn cael eu datblygu a'u herio gan y Bwrdd Hinsawdd a Natur, ac mae penderfyniadau ar eu cyllido yn cael eu gwneud yn unol â phrosesau mewnol sydd wedi eu sefydlu. Mae hyn oll, felly, yn digwydd yng nghyd destun y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a'r Raglen Gyfalaf.

Mae'r broses o adolygu strategaethau a chynlluniau busnes y Cyngor yn waith parhaus, ac mae gwaith wedi cychwyn i weld sut y gallwn ymgorffori mesur effaith carbon i mewn i gynlluniau busnes. Rydym hefyd wrthi'n datblygu canllawiau i gefnogi ein staff er mwyn ceisio lleihau'r allyriadau carbon drwy'r gadwyn gaffael.

Argymhelliad 2

Mae'r Cyngor yn casglu data am ei allyriadau carbon a lefelau amsugno carbon a'u cyflwyno i Lywodraeth Cymru yn flynyddol gan ddilyn templed adrodd sy'n cael ei defnyddio gan y rhan fwyaf o sefydliadau cyhoeddus yng Nghymru. Fe wnaethom ddefnyddio'r data a gasglwyd ar gyfer blwyddyn 2022/23 er mwyn llunio'r [Adroddiad Blynyddol cyntaf ar ein Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur](#) a gyhoeddwyd fis Rhagfyr 2023. Byddwn yn parhau i gasglu data a chyhoeddi Adroddiad Blynyddol bob blwyddyn i'r dyfodol.

Casgliad:

Argymhelliad 1 - ar waith.

Argymhelliad 2 - wedi ei gwblhau, gwaith parhaus.

Amserlen:

Disgwylir y bydd y canllawiau caffael wedi eu cwblhau erbyn diwedd Mawrth 2024. Mae natur y gwaith o adolygu cynlluniau busnes yn golygu fod yr amserlen o wneud hynny yn un barhaus.

Adroddiadau ychwanegol ers Medi 2023

6. **'Cyfle wedi'i gollu' – Mentrau Cymdeithasol**

Adroddiad gan Archwilydd Cyffredinol Cymru Rhagfyr 2022

[Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru](#)

Argymhellion yn codi o'r adroddiad:

- A1 I gael y gorau o'u gwaith gyda a'u cyllid ar gyfer Mentrau Cymdeithasol, mae angen i awdurdodau lleol sicrhau bod ganddynt y trefniadau a'r systemau cywir yn eu lle. Rydym yn argymhell bod swyddogion awdurdodau lleol yn defnyddio'r rhestr wirio yn Atodiad 2 i:
- hunanwerthuso gweithgarwch ymgysylltu, rheoli, perfformiad ac arfer mewn perthynas â Mentrau Cymdeithasol ar hyn o bryd;
 - adnabod cyfleoedd i wella cydweithio; a
 - mynd ati ar y cyd i ddrafftio a chyflawni cynllun gweithredu gyda graddfeydd amser a chyfrifoldebau wedi'u nodi'n glir i fynd i'r afael â'r bylchau a'r gwendidau a nodwyd trwy'r hunan-werthusiad.
- A2 I lywio gwelliant rydym yn argymhell bod yr awdurdod lleol:
- yn cymeradwyo'r Cynllun Gweithredu a gwblhawyd yn ffurfiol;
 - yn mynd ati'n rheolaidd i adrodd ar berfformiad, ei fonitro a'i werthuso mewn pwyllgorau craffu perthnasol; ac
 - yn diwygio camau gweithredu a thargedau yng ngoleuni gwerthusiad ac aseciad yr awdurdod o'i berfformiad.
- A3 Er mwyn sicrhau bod yr awdurdod lleol yn cyflawni ei gyfrifoldebau dan adran 16 i hyrwyddo Mentrau Cymdeithasol rydym yn argymhell ei fod yn adrodd ar weithgarwch cyfredol a blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol yn dilyn gwerthuso ei Gynllun Gweithredu gan gynnwys Adroddiad Blynyddol y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion:

- A1 -** Mae'r atodiad yn restr wirio mewn tair rhan, sef Strategaeth, Comisiynu a Chaffael a Rheoli Perfformiad.

Mae'r gwaith ar ddatblygu strategaeth a gweledigaeth wedi dechrau drwy gynnal cyfarfod wyneb i wyneb ar y cyd gyda cynrychiolwyr o fentrau cymdeithasol

Gwynedd ym mis Gorffennaf. Cynhaliwyd gweithdy a rhoddwyd y cyfle i'r mynychwyr (Trydydd Sector, Swyddogion Cyngor a Chynghorwyr) gyfrannu at ddatblygu a chydgyhyrchu blaenoriaethau gweithredu gennym fel Cyngor.

O ran yr elfennau Comisiynu, Caffael a Rheoli Perfformiad, mae sawl pwynt yn y Rhestr Wirio eisoes yn eu lle ac yn weithredol a bwriedir adeiladu ar hynny dros y misoedd nesaf. Cyhoeddwyd Adroddiad Sefydlogrwydd y Farchnad yn ddiweddar ar gyfer Gwynedd a datblygwyd hwnnw drwy drafodaethau gyda'r 3ydd sector a darparwyr eraill.

- A2** - Bydd angen cwblhau argymhelliad A1 cyn ein bod yn gallu gweithredu ymhellach ar A2
- A3** - Bydd angen cwblhau argymhelliad A1 cyn ein bod yn gallu gweithredu ymhellach ar A3

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella:

- A1 - Mae Grŵp Traws-Adrannol o swyddogion wedi cwblhau hunan-asesiad gan ddefnyddio y rhestr wirio a gyflwynwyd gan Archwilio Cymru yn rhan o'r adroddiad "Colli Cyfle". Rydym hefyd wedi tynnu sylw mentrau cymdeithasol lleol tuag at yr adroddiad ac yn bwriadu trafod casgliadau'r hunan-asesiad gyda hwy yn y misoedd nesaf.
- A2 - Rydym wedi drafftio cynllun gweithredu ond bydd angen ymgynghori gyda adrannau mewnol a gyda'n partneriaid o fentrau cyn ei fabwysiadu. Byddwn yn anelu i fod a chynllun gweithredu terfynol mewn lle erbyn diwedd Mawrth 2024.
- A3 - Mae'r Hunan asesiad wedi adnabod bod gennym ddealltwriaeth o'r hyn yr ydym yn ei wneud ar hyn o bryd i ddatblygu a hyrwyddo mentrau cymdeithasol yn unol a'r gofyn yn nyletswydd Adran 16. Mae gennym gofnod o'r gwasanaethau a gomisiynir a'r grantiau a roddir i fentrau gan wahanol adrannau. Yn benodol yn y maes lechyd a Gofal Cymdeithasol rydym yn comisiynu a darparu grantiau i fentrau i ymateb i'r Asesiad Anghenion Poblogaeth ac i'r Adroddiad Sefydlogrwydd y Farchnad. Rydym hefyd yn rhan hyrwyddo gwerth cymdeithasol gwaith mentrau drwy ein cyfraniad i'r Fforwm Gwerth Cymdeithasol Rhanbarthol a Chenedlaethol.

Mae'r cynllun gweithredu drafft yn amlinellu be ymhellach allwn ei wneud fel cyngor i hyrwyddo a datblygu mentrau cymdeithasol. Yn ddiweddar bu i'r Cabinet fabwysiadau Fframwaith Gwerth Cymdeithasol yn rhan o'n trefniadau caffael a byddwn yn gweld y fframwaith honno yn cael ei defnyddio mewn contractau perthnasol yn ystod y flwyddyn.

Casgliad:

Ar waith.

Amserlen:

Wedi eu nodi uchod.